

Jednoroditeljske obitelji

U svakoj petoj obitelji u Hrvatskoj o djeci se brine samohrana majka ili otac. Podaci govore kako su jednoroditeljske obitelji socijalno vrlo ugrožene. Podrška ovoj velikoj grupaciji roditelja i djece dosad je bila osigurana samo djelomično, i to samo u većim hrvatskim gradovima. Kako bi se ojačalo zastupanje interesa jednoroditeljskih obitelji, u novije vrijeme javila se inicijativa za osnivanjem udruge mreže jednoroditeljskih obitelji.

U dio jednoroditeljskih obitelji u europskim zemljama kreće se između 15% i 30%, što pokazuje porast u odnosu na 1990. i 1991. godinu. U Velikoj Britaniji povećan broj jednoroditeljskih obitelji je prije svega posljedica porasta broja razvoda ili odvajanja, a ne udovištva. Žene dominiraju u jednoroditeljskim obiteljima, osobito u Portugalu (94%), dok zemlje poput Danske, Luksemburga i Finske imaju najveći udio samohranih očeva (20%). Zemlje koje pružaju najviše potpore jednoroditeljskim obiteljima su Norveška, Francuska, Luksemburg, Danska i Belgija, dok najmanje potpore ovim obiteljima pružaju Španjolska, Grčka, Irska i Portugal. Trend porasta broja jednoroditeljskih obitelji, koji se pokazuje i u mnogim drugim europskim

zemljama, bilježi i Hrvatska. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 2002. godine u svim obiteljima u Hrvatskoj bilo je ukupno 15% samohranih roditelja. Od toga 83% čine majke s djecom, dok 17% čine očevi s djecom. U ukupnom broju obitelji s djecom, udio samohranih roditelja je 20,6% ili svaka peta obitelj.

Emancipacija očinstva

Zašto je u Hrvatskoj tako malo samohranih očeva? Odgovor na ovo pitanje potražili smo u Udruzi samohranih očeva 'Pateros'. Prema mišljenju Kristijana Katanca, predsjednika udruge, razlozi se nalaze u nedostatno stručno i tehnički ekipiranim centrima za socijalnu skrb koji po inerciji preporuku o skrbništvu nad djecom dodjeljuju majkama. Radi se o uvriježenoj

Forum za samohrane roditelje

U okviru projekta *Jačanje uloga organizacija civilnog društva u rješavanju problema jednoroditeljskih obitelji* u Hrvatskoj koji se provodi uz financijsku podršku Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, udruga LET pokreće posebnu internetsku stranicu **www.samohrani.com** koja će na jednom mjestu obuhvatiti sve aktualnosti i informacije korisne za samohrane roditelje s područja cijele Hrvatske. Na internetskoj stranici će samohranim roditeljima na raspolaganju biti socijalni radnici i pravnici.

Svoja pitanja roditelji će moći postaviti putem e-maila **udruga-Let@samohrani.com**, putem obrasca na stranici ili putem tel/fax + **385 (0)1 4823 041**, a odgovori će biti postavljeni na stranici. Na ovoj internetskoj stranici planira se i pokretanje foruma na kojem će samohrani roditelji moći izmjenjivati svoja iskustva.

▶ **Helena Burić**
Pučko otvoreno učilište Korak po korak
Zagreb

otvoreno za roditelje

U svakoj petoj obitelji u Hrvatskoj o djeci se brine samohrana majka ili otac

predrasudi da je svakom djetetu bolje s majkom, tvrdi Katanec. Prema njegovu mišljenju razlog za to leži dijelom i u činjenici da Obiteljskim zakonom nije uopće definiran pojam samohranog roditelja, pa tako ni samohranog oca. Samohrani očevi predstavljaju društvenu grupu koja je do sada bila vrlo zanemarena i prešućivana. Oni sami za sebe govore da su, u usporedbi s majkama, 'nevidljivi' u društvu i osjećaju se usamljenima i društveno izoliranima. Članovi NOMAH-a (Nacionalna organizacija muškaraca Hrvatske) smatraju da je društvo senzibiliziranije za probleme samohranih majki nego očeva. Prema NOMAH-u, majke su favorizirane u slučaju samohranog roditeljstva, a u brakorazvodnim parnicama u 97% slučajeva djecu se dodjeljuje majci. Ako su žene danas manjina u političkom životu, muškarci su to svakako u obiteljskom, navodi predsjedje-

**Dok u Hrvatskoj
savjetovališta za roditelje
postoje samo u većim
gradovima poput Zagreba,
Osijeka, Rijeke i Splita,
problemi s kojima se suočavaju
samohrani roditelji rješavaju
se u svijetu 'mrežama'
savjetovališta i škola
za roditelje**

dnik NOMAH-a Ivan Kasanić. Muškarci su ujedno svjesni da su sami odgovorni za takav položaj jer prema podacima navedene udruge, oko 60% muškaraca sami pristaju da dijete ostane kod majke.

E mancipacija očinstva je tema o kojoj treba govoriti. Europska unija je u svom recentnom 'Zelenom dokumentu socijalne politike' identificirala da 'podjela utemeljena na spolu u obitelji i na radnom mjestu nosi odgovornost za, ne samo prisilu koju trpi žena, nego također i za deprivaciju muškarca u emocionalnom smislu, a rezultira u njezi i razvoju djece'. Koji su razlozi da su muškarci u 21. stoljeću tako slabo zastupljeni u tom kritičnom i važnom stadiju dječjeg razvoja i učenja, kad istraživanja pokazuju da su mala djeca na dobitku ako doživljavaju potporu, ohrabriranje i odgoj osobnosti i sposobnosti u odnosu i s muškim i ženskim modelima

uloga? Muški aspekt uključivanja za mnoge je prepoznat kao značajan, pa Hancock naglašava kako je važno 'pomaganje u nuđenju alternativnih uloga modela djeci i ohrabrivanje veće participacije muškaraca u obitelji i spolnoj jednakosti'. Veći udio muškaraca u odgoju djece u nekim europskim zemljama velikim je dijelom rezultat i socijalne politike tih zemalja. Tako je na primjer u Danskoj 1994. godine započela kampanja povezana s Ministarstvom zapošljavanja i rada pod nazivom 'Djeca također trebaju i muškarce'. Bila je to sinkronizirana akcija u koju su bili uključeni i mediji. Cilj ove akcije bio je povećati udio muškog stručnog osoblja u vrtićima, no velika je vjerojatnost da se učinak ove akcije odrazio i u povećanju samohranih očeva u toj zemlji. Slična akcija provedena je i u Švedskoj.

Socio-ekonomski status samohranih roditelja

Istraživanja pokazuju da jednoroditeljske obitelji čine 11,2% primatelja pomoći za uzdržavanje. Konkretni problemi s kojima se suočavaju su nezaposlenost, nedostatak socijalne podrške prijatelja ili susjeda, nedovoljna informiranost o propisima, kao i o organizacijama koje nude pomoć takvim obiteljima. Istraživanje o socijalnoj isključenosti u Hrvatskoj, koje je 2006. na uzorku od 8534 ispitanika proveo UN-ov ured Programa za razvoj, pokazalo je da samohrani roditelji mogu svojoj obitelji puno teže priuštiti temeljne potrebe koje čine sastavni dio kvalitete života. Prema tim podacima, više od 15 posto jednoroditeljskih obitelji si ne može priuštiti grijanje, 40 posto jednoroditeljskih obitelji ne može si priuštiti automobil, dok čak 73,3 posto samohranih roditelja ne može svojoj obitelji osigurati jednodnevni odmor izvan doma.

Mreža udruga jednoroditeljskih obitelji

Udruga za unapređenje kvalitete življenja *Let* pokrenula je 2005. godine projekt *Edukacijski centar za samohrane roditelje*. Projekt je uključivao provedbu radionica za roditelje i tiskanje brošure. Ciljevi radionica odnosili su se na uključivanje i

osnaživanje samohranih roditelja u projektu, kao i na osnaživanje socijalne mreže samohranih roditelja. Tijekom ovog rada udruga *Let* ostvarila je suradničke odnose s brojnim organizacijama i institucijama koje imaju izravan utjecaj na kvalitetu života samohranih roditelja (predškolske ustanove, centri za socijalnu skrb, Udruga samohranih roditelja Hrvatske, Udruga gluhih i nagluhih grada Zagreba).

Održivost ovog projekta osigurana je putem suradnje udruge *Let* i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi na projektu 'Jačanje socijalne mreže i obiteljskih kapaciteta jednoroditeljskih obitelji u Hrvatskoj'. Kako bi se potaknula međusobna suradnja udruga koje pružaju podršku jednoroditeljskim obiteljima, Udruga *Let* organizirala je sredinom studenog 2007. godine sastanak udruga iz Hrvatske. Na pitanje Zašto se osniva mreža udruga koje pružaju pomoć i podršku jednoroditeljskim obiteljima, u *Let-u* su nam odgovorili: *Različiti oblici umrežavanja u drugim područjima djelovanja organizacija civilnog društva već postoje, a svima su razlozi i nakane isti. Udruženi možemo poduzimati energičnije korake za postizanje ciljeva; socijalno*

uključivanje i unapređenje kvalitete života jednoroditeljskih obitelji.

Mreža će se najprije zalagati za izmjenu i dopunu Obiteljskog zakona, u kojem nije propisana definicija samohranog roditelja, a time ni status samohranog roditelja, odnosno jednoroditeljske obitelji, rekla je Sandra Lacković, predsjednica Udruge jednoroditeljskih obitelji Hrvatske. Ona upozorava da treba razlikovati jednoroditeljske obitelji (udovice i izvanbračne zajednice) od samohranih obitelji u kojima je odnos prekinut brakorazvodnom parnicom. Kao najveći problem za samohrane roditelje navodi nedovoljno senzibilizirano društvo za njihove probleme i potrebe. Zato je uloga Udruge samohranih roditelja potaknuti centre za socijalni rad da koordiniraju svoj rad sa sudovima, kako bi se zaštitilo pravo i interes malodobnoga djeteta.

Škole za roditelje

Dok u Hrvatskoj savjetovališta za roditelje postoje samo u većim gradovima poput Zagreba, Osijeka, Rijeke i Splita, problemi s kojima se suočavaju samohrani roditelji rješavaju se u svijetu 'mrežama' savjetovališta i škola za roditelje. Tako se sadašnje ili buduće roditelje priprema za kvalitetno partnerstvo i odgovorno roditeljstvo. Jedna od ovakvih škola pokrenuta je ove godine i u Domu za dnevni boravak djece 'Tić' u Rijeci. U sklopu programa roditeljima se omogućuje razmjena iskustava u grupi, dobivanje informacija koje će im olakšati razumijevanje dječjih reakcija na situaciju razvoda, te prepoznavanje i zadovoljavanje dječjih potreba u prilagodbi na nove životne okolnosti. Vjerujemo da će se kroz inicijativu osnivanja mreže Udruga jednoroditeljskih obitelji pojačano raditi na senzibilizaciji društva za probleme ovih obitelji kako bi se stvorili preduvjeti za stvaranje lokalnih centara potpore za pružanje podrške jednoroditeljskim obiteljima i njihovo pomaganje. Ovo je još jedan od načina na koji će se promovirati prava djece i njihovih obitelji.

Izvori:

1. Burić, H.: *Sudjelovanje očeva/ muškaraca u odgoju djeteta. Uloga očeva i muških odgojitelja u odgoju djece*, *Dijete*, vrtić, obitelj, 2004; 35-36: 9 – 14.
2. Fišer, S. i autori: 'ZA' i 'O' *jednoroditeljskim obiteljima*, Zagreb: Udruga za unapređenje kvalitete življenja LET; 2006.
3. <http://www.udruga-let.hr/>
4. <http://samohrani.com/>
5. Končar, A.: *Osniva se mreža udruga samohranih roditelja*, *Vjesnik*, 19. studeni 2007.; 13.
6. Pandža, G. *NOMAH: Zaštitimo očeve Hrvatske*, *Vjesnik*, 15. siječanj 2000.;